19/01/2023

Ο Άγιος Αρσένιος Μητροπολίτης Κερκύρας (876-953)

/ Γνώμες

«Κερκύρας πόλις σήμερον (19 Ιανουαρίου ε.έ.), λαμπρυνομένη σκίρτησον, την εορτήν Αρσενίου…»

Κωνσταντίνος Π. Θύμης, Θεολόγος – Ιστορικός

Μία σπουδαία πνευματική μορφή, τόσο με τη θύραθεν όσο και με την εκκλησιαστική σημασία της λέξης, κόσμησε τον 10ο αιώνα τον θρόνο της **Εκκλησίας της Κερκύρας**. Πρόκειται για τον **Μητροπολίτη Κερκύρας Αρσένιο** , που ποίμανε αυτήν κατά τα έτη 933-953. Γεννήθηκε στη Βηθανία το 876. Σύμφωνα με το συναξάρι οι γονείς του ήταν άνθρωποι ευσεβείς και με πίστη

ακράδαντη. Ο πατέρας του καταγόταν από την Ιερουσαλήμ και η μητέρα του από τη Βηθανία (δηλ. από την πόλη όπου έλαβε χώρα η ανάσταση του Λαζάρου, 3 χιλ. περίπου ανατολικά της Ιερουσαλήμ). Όντες άτεκνοι σε προχωρημένη ηλικία παρακάλεσαν τον Θεό να τους χαρίσει ένα τέκνο και τάχτηκαν να το αφιερώσουν στην Εκκλησία. Έτσι και έγινε. Δεν άργησε να συλλάβει η μητέρα του και να φέρει στον κόσμο τον Αρσένιο. Πράγματι, όπως είχαν υποσχεθεί μόλις το παιδί έγινε τριών χρόνων το πήραν σε μοναστήρι. Ο Αρσένιος καθ' όλη την παρουσία του εκεί διακρινόταν για την ενάρετη ζωή και φιλομάθειά του. Σε ηλικία δώδεκα ετών έλαβε το μοναχικό σχήμα. Τότε και οι γονείς του εγκατέλειψαν τα εγκόσμια, έλαβαν και αυτοί το μοναχικό σχήμα και εντάχθηκαν στην αδελφότητα όπου ζούσε ο κατά σάρκα γιός τους.

Ο Αρσένιος μετά τις βασικές σπουδές του στην **Βηθανία** συνέχισε αυτές στην Σελεύκεια της Συρίας. Η Σελεύκεια ήταν την περίοδο εκείνη σημαντικό κέντρο σπουδών της Ανατολής. Ο επίσκοπος της Σελεύκειας σύντομα διέκρινε τα χαρίσματα του Αρσενίου και τον χειροτόνησε Διάκονο και Πρεσβύτερο. Την περίοδο εκείνη θέλησε να επισκεφθεί τη γενέτειρα του και να προσκυνήσει τους Αγίους Τόπους. Κατά τη διάρκεια όμως του ταξιδιού έπεσε σε πειρατές και αιχμαλωτίστηκε. Όμως και οι πειρατές κάμφθηκαν μπροστά στην ιεροπρέπεια του ανδρός, την πραότητα του χαρακτήρα και το μελίρρυτο των λόγων του και τον απελευθέρωσαν.

Στη συνέχεια και αφού είχαν κοιμηθεί οι γονείς του εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη και έζησε κοντά στον Πατριάρχη και Άγιο της Εκκλησίας μας Τρύφωνα (έτη πατριαρχίας 928-931).

Το 933 επί Πατριάρχου Θεοφυλάκτου (έτη πατριαρχίας 931-956), γιου του αυτοκράτορα Ρωμανού Α΄ Λεκαπηνού (920-944), ο Αρσένιος εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Κερκύρας. Μάλιστα αναφέρεται στην εκκλησιαστική ιστορία ότι επί των ημερών του, λόγω της σημαντικής προσωπικότητας του Αρσενίου, ο θρόνος της Εκκλησίας της Κερκύρας από Αρχιεπισκοπικός προήχθη σε Μητροπολιτικός.

Πολύ συνοπτικά ένα μικρό απόσπασμα από το συναξάρι του Αγίου Αρσενίου μάς δίνει το στίγμα της ποιμαντορίας του. *«Εκεί (στην Κέρκυρα) ο Αρσένιος επί τον θρόνον αναβάς, τα του βήματος πρώτον κατεκόσμησε και την χειροτονίαν καθαράν και ανεπίληπτον διετήρει. Κατόπιν και τα χρεώδη πατρικώς προμηθούμενος, ορφανών εγένετο πατήρ, χηρών υπερασπιστής, αδικουμένων προστάτης, πεινώντων τροφεύς, πενήτων χορηγός, καταπονουμένων βοηθός, λυπουμένων παράκλησις, ασθενούντων ιατρός, και απλώς ειπείν· τοις πάσιν εγένετο τα πάντα κατά τον θείον Απόστολον· διό και ο Θεός διά της χάριτος των θαυμάτων αυτόν αντήμειψεν».*

Ο Αρσένιος πιθανόν περί το 941 έλαβε την πληροφορία ότι Σλάβοι πειρατές που λεηλατούσαν τα απέναντι ηπειρωτικά παράλια επρόκειτο να επιτεθούν και στην Κέρκυρα. Ευρισκόμενος μπροστά σ’ αυτή την απειλή δεν δίστασε να ταξιδεύσει ο ίδιος προς αυτούς, θέτοντας τη ζωή του σε κίνδυνο, με σκοπό να τους αποτρέψει. Αδίστακτοι όμως αυτοί, όχι μόνο δεν άκουσαν τις παροτρύνσεις του σεβάσμιου επισκόπου, αντιθέτως τον συνέλαβαν και τον απείλησαν. Οι Κερκυραίοι μόλις αντιλήφθηκαν τα τεκταινόμενα και πληροφορήθηκαν τις ενέργειες και τη σύλληψη του επισκόπου τους επιβιβάστηκαν στα πλοία και με πίστη και δύναμη επιτέθηκαν στους επιδρομείς, τους έφεραν καίρια πλήγματα, βύθισαν πολλά από τα πλοία τους, ελευθέρωσαν τον επίσκοπό τους και τους καταδίωξαν έως τα λεγόμενα Τετρανήσια (νησίδες που σήμερα ανήκουν στην Αλβανία και βρίσκονται στο στενό βορειοανατολικά της Κέρκυρας). Το αίσιο αποτέλεσμα γέμισε χαρά τους Κερκυραίους και η ενέργεια του επισκόπου τους εκτιμήθηκε δεόντως. Χωρίς αμφιβολία για τους Κερκυραίους ο επίσκοπός τους ήταν ένας ζωντανός άγιος.

Μία ανάλογη πρωτοβουλία για το ποίμνιό του ανέλαβε προς τα τέλη της ζωής. **Τα μέσα του 10ου αι. υπηρετούσε στην Κέρκυρα ένας διοικητής φιλοχρήματος και δόλιος.** Στην προσπάθειά του να πιέσει για να αποσπάσει υψηλά χρηματικά ποσά από εύπορους Κερκυραίους, οι οποίοι δυσανασχετούσαν, τους κατηγόρησε στην αυτοκρατορική αυλή ότι προκαλούν στασιαστικά κινήματα στο νησί. Η κατηγορία αυτή έθετε σε κίνδυνο την ίδια τους τη ζωή. Ο Αρσένιος αποφάσισε να πάει στην Κωνσταντινούπολη και να εκθέσει ο ίδιος την κατάσταση ει δυνατόν στον αυτοκράτορα, παρά το προχωρημένο της ηλικίας του και τις δυσκολίες ενός τόσο μεγάλου και δύσκολου για την εποχή του ταξιδιού. Δεν άντεχε να δοκιμάζεται το ποίμνιό του άδικα από ανομίες και ψευδείς συκοφαντίες. Η παρουσία του ενώπιον του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ΄ του Πορφυρογέννητου (945-959) και οι εξηγήσεις που έδωσε είχαν ως αποτέλεσμα τη διάσωση και την απαλλαγή των κατηγορουμένων από τις συκοφαντίες.

Ο καλός ποιμήν με χαρά για το αίσιο αποτέλεσμα και όντας σε ηλικία 77 χρόνων, επιβιβάστηκε στο πλοίο για να επιστρέψει στο ποίμνιό του. Λόγω της ταλαιπωρίας του πολυήμερου ταξιδιού, του χειμώνα και άλλων κακουχιών ασθένησε κοντά στη Σκύρο και πλησίον της Κορίνθου εκοιμήθη στις 19 Ιανουαρίου 953. Στην Κόρινθο ενταφιάστηκε με τις πρέπουσες τιμές.

Οι Κερκυραίοι μετά από λίγο καιρό μετέφεραν τα λείψανά του και τα εναπόθεσαν σε καινό μνημείο στον καθεδρικό τους ναό των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, που βρισκόταν στο **Παλαιό Φρούριο της Κέρκυρας.**

Ο Αρσένιος και μετά την κοίμησή του συνέχισε τη μέριμνά του για το ποίμνιό του. Δεν άργησε να δείξει σημεία της αγιότητάς του, όπως θαύματα και να τιμηθεί πολύ γρήγορα ως άγιος και πολιούχος της Κέρκυρας για αιώνες μέχρι να πάρει τη θέση αυτή **ο Άγιος Σπυρίδων**. Ήδη στη συνείδηση του ποιμνίου του, όπως προαναφέραμε, είχε αναγνωριστεί ως άγιος και πριν από την κοίμησή του.

Από τα πρώτα χρόνια της ανδηγαυικής κυριαρχίας της Κέρκυρας (1267-1386) άρχισαν τα δεινά για το ορθόδοξο πλήρωμα. **Οι Δυτικοί** κατακτητές θέλοντας να έχουν καλές σχέσεις με τον Πάπα προσπάθησαν να επιβάλλουν το ρωμαιοκαθολικό δόγμα στο ορθόδοξο πλήρωμα. Στην ανεπιτυχή αυτή τους προσπάθεια, μεταξύ άλλων κατάσχεσαν τον ορθόδοξο καθεδρικό ναό των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, εντός του οποίου βρισκόταν και ο τάφος του Αγίου Αρσενίου καθώς και τα λείψανα αυτού και τα παρέδωσαν στους Ρωμαιοκαθολικούς. Τα λείψανα του Αγίου παρέμειναν στους Ρωμαιοκαθολικούς έως το 1944. **Στις 13 Νοεμβρίου του 1944, μετά τη Γερμανική Κατοχή**, **ο στρατιωτικός ιερέας Δωρόθεος Χλαμίδης** τα επανέφερε στην Ορθόδοξη

Εκκλησία και τα παρέδωσε στον Μητροπολίτη Κερκύρας και Παξών Μεθόδιο. Τοποθετήθηκαν σε παρεκκλήσιο που δημιούργησε εντός του Μητροπολιτικού Μεγάρου και προς τιμήν του Αγίου Αρσενίου ο Μητροπολίτης Μεθόδιος, ενώ τμήμα αυτών δόθηκε στον ιερό ναό Αγίου Αρσενίου Λευκίμμης. Το παρεκκλήσιο του Αγίου Αρσενίου εντός του Μητροπολιτικού Μεγάρου ανακαίνισε κατά τα τελευταία χρόνια **ο νυν Μητροπολίτης Νεκτάριος**. Η μνήμη του Αγίου Αρσενίου εορτάζεται την 19 Ιανουαρίου. Στην πόλη της Κέρκυρας πραγματοποιείται λιτανεία την παραμονή από το Μητροπολιτικό Μέγαρο προς τον ναό του Παντοκράτορος, όπου τα ιερά λείψανα παραμένουν σε διήμερο προσκύνημα. Την παραμονή τελείται Μέγας Αρχιερατικός Εσπερινός και την επομένη Όρθρος και πανηγυρική Θεία Λειτουργία. Ιδιαίτερα τιμάται στη Λευκίμμη, όπου **στους Αναπλάδες υπάρχει μεγαλοπρεπής ναός του Αγίου Αρσενίου**. Επίσης ναοί του Αγίου Αρσενίου υπάρχουν στα χωριά της Κέρκυρας, Αυλιώτες, Βαλανειό, Ποταμό και Σταυρό.

Πολλοί από τους **βιογράφους του Αγίου Αρσενίου** αναφέρουν ότι ασχολήθηκε με την εκκλησιαστική ποίηση και συνέγραψε σχετικά κείμενα (κανόνες). Σίγουρα έως τις ημέρες μας έχουν διασωθεί τρεις λόγοι του, ικανοί να μας φανερώσουν την αξιόλογη μόρφωση και τη σπουδαία πνευματική του προσωπικότητα: α΄ «Εγκώμιον εις τον Άγιον Ανδρέα τον Πρωτόκλητον», β΄ «Εγκώμιον εις την Αγίαν Μεγαλομάρτυραν Βαρβάραν» και γ΄ «Εγκώμιον εις τον Άγιον Θερίνον τον Μάρτυρα». Τον α΄ και β΄ λόγο εξέδωσε ο Ανδ. Μουστοξύδης το 1848 και τον γ΄ ο Σπυρίδων Λάμπρος το 1882 και ο Γεώργιος Γαστεράτος το 2011 με σχολιασμό και απόδοση αυτού στη νεοελληνική γλώσσα.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι στον τρίτο λόγο του προς τον **Άγιο Μάρτυρα Θερίνο** εκτός από τα σημαντικά βιογραφικό στοιχεία περί αυτού, μας δίνει πληροφορίες -από τις ελάχιστες σωζόμενες- για την Κέρκυρα του 10ου αι., αλλά και για την περιοχή του Βουθρωτού. Ειδικότερα για την Κέρκυρα στο 10ο κεφάλαιο μας αναφέρει περί του τειχισμού, περί των μεγάλων ναών, περί των δένδρων και των φυτών και περί των πηγών, τα οποία καθιστούν την Κέρκυρα ένα επίγειο παράδεισο. Καλύτερος επίλογος του παρόντος άρθρου δεν θα ήταν άλλος από την παράθεση του αποσπάσματος αυτού, αφενός ως μία ελάχιστη τιμή προς τον τιμώμενο Άγιο Αρσένιο και αφετέρου ως μία ευκαιρία προς τους αναγνώστες να μετέχουν σε κάτι δικό του: *«[…] η πόλις ημών τείχεσι μακροίς περιείληπται εκ λίθου τετραπέδου και θαυμαστού και εις τρίχα συνηρμοσμένου, ει ναών μεγέθει και κάλλει κεκοσμημένων λαμπρύνεται, αλλά και παντοίοις δένδροις φυτών ως παράδεισος ωραϊζεται […] πηγαί πολλαί αυτή και αείρρυτοι διειδεστάτων ναμάτων και μάλα ψυχρών της αντλείν εθέλουσιν εμπιπλάσαι».*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Andrea Mustoxidis, Delle Cose Corciresi, Appendice di documenti, Corfú 1848, p. XXIII-XXXIV.
- Γαστεράτου Γεωργίου, Ο Εγκωμιαστικός Λόγος του Αγίου Αρσενίου Αρχιεπισκόπου Κερκύρας προς τον Άγιο Θερίνο τον Μάρτυρα, Ιόνιος Εταιρεία Ιστορικών Μελετών, Εκδ. Έψιλον, Αθήνα 2011.
- Ιερά Ακολουθία του εν Αγίοις πατρός ημών Αρσενίου Αρχιεπισκόπου Κερκύρας.
- Κοντοστάνου Μεθοδίου Αρχιμ., Ο Αρχιεπίσκοπος Κερκύρας Αρσένιος, Αθήνησιν 1923.
- Κοντοστάνου Μεθοδίου, Μητροπολίτου Κερκύρας, Αρσένιος, Αρχιεπίσκοπος Κερκύρας, Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια (Θ.Η.Ε)., τ. 3, Αθήναι 1963, στ. 231-234.
- Λάμπρου Σπυρίδωνος, Κερκυραϊκά Ανέκδοτα εκ χειρογράφων Αγίου Όρους, Κανταβριγίας, Μονάχου και Κερκύρας, Αθήνα 1882, σ. 9-22.

Ο Θεολόγος – Ιστορικός, Κωνσταντίνος Π. Θύμης

Πηγή: corfutvnews.gr